

Ad antec. 1 part. Nequit intelligi essentia actu producta extra merae possibilitatis statum, et tamen *non ipso facto* existens; — quod fatentur adversarii difficile conceptu esse.

Ad ant. 2 part. Fundamenta afferuntur: a) de essentia creaturae esse, ut habeat esse non a se, sed participatum; et hinc creaturam esse necessario potentialem; — b) creaturam non recipere esse absolutum, sed in certo genere circumscriptam existentiam; — a. haec omnia facillime explicantur ex distinctione rationis cum fundamento in re; e.

Ad ant. 3 part. Esse inutilem, sequitur ex praecedentibus, et clarius paulatim apparebit in tota nostra philosophia; — dein entia non sunt multiplicanda sine necessitate.

Objic. 1° Si non est distinctio realis, esse creaturae est esse irreceptum; a. quod est irreceptum est infinitum (quia non habet unde limitetur); e. — R. d. maj. non receptum in aliquo subjecto praesupposito, c; non ab aliquo dante, n. — c. d. min. non receptum ab aliquo dante, c; non in aliquo subjecto, n. — *Ad rat. addit. n.* (limitatum datur, limitatione *essentia* propriae suae essentiae metaphysice praesuppositae, non physice).

Objic. 2° Inter actum et nihil (seu potentiam objectivam), est potentia subjectiva; e. — R. d. ant. quoad alios actus, secundarios, c; quoad actum primum essendi (seu existendi), n.

Inst. Essentia producta habet per se entitatem veram, quae non est mera objectivitas rei, sed est entitas physice potentialis, quae vi existentiae ad ultimam actualitatem adducitur in linea entis. — R. n. — Vel d. in ordine metaphysico, c; physico, n.

Objic. 3° Essentia est aeterna, etc, existentia est temporalis, etc; e. — R. d. essentia abstracta, metaphysica, c; concreta, producta, physica, n.

Objic. 4° Nulli essentiae finitae est essentialis existentia; e. — R. d. in statu metaphysico, c; in statu physico et sensu composito, n.

Objic. 5° Ubi nulla distinctio inter essentiam et existentiam, ibi est actus purus; a. actus purus est solus Deus; e. — R. d. maj. ubi nulla distinctio rationis cum fundamento in re, c; ubi nulla realis, n. — c. d. min. — (aliis verbis d. maj. ubi inter essentiam metaphysicam et existentiam, c; inter essentiam physicam..., n.).

Objic. 6° Essentia se habet ad existentiam sicut potentia ad actum; a. potentia realiter ab actu distinguitur; e. — R. d. maj. essentia in statu metaphysico, c; physico, sd. se habet logice sicut..., c; realiter, n. — c. d. min. quod est realiter potentia, c; quod logice, sd. distinguitur ratione, c; realiter, n.

Objic. 7° Quod est indifferens ad alterum, ab illo realiter distinguitur; a. res contingentes sunt indifferentes ad existendum; e. — R. d. maj. quod indifferens logice, n; quod physice, c. — c. d. min.

Objic. 8° Id quod convenit naturae independenter a causa efficiente, distinguitur realiter ab eo quod illi convenit dependenter a causa efficiente;

a. praedicata *essentialia* conveniunt rei independenter a causa efficiente, *existentia* autem non nisi ab illa tribuitur; e. — R. tr. maj. — d. min. 1 part. essentialia metaphysica conveniunt rei in statu metaphysico, c; essentialia physica rei in statu physico, n. — c. 2 part. min.

Objic. 9° Essentia physica est semper eadem, existentia autem continua successione mutatur; e. — R. d. 1 part. semper eadem in se, tr; quoad praedicata ex relatione ad terminum extrinsecum, n. — d. 2 part. mutatione intrinseca, n; extrinseca denominatione, sd. quae simul pariter afficiat essentiam et existentiam, c; solam existentiam, n.

Objic. 10° Nihil potest concipi cum opposito hujus cui identificatur; a. essentia concipi potest ut non existens; e. — R. d. maj. ejus cui essentialiter seu metaphysice identificatur, c; cui realiter seu physice tantum, n.

Objic. 11° Nihil potest esse in potentia ad seipsum; a. essentia dicitur in potentia ad existentiam; e. — R. d. maj. in potentia subjectiva, c; objectiva, n. — c. d. min.

Objic. 12° Si existentia est realiter idem ac essentia realis, tunc a) essentia erit unica tantum et simplex (nam unum quid simplex est existentia), — b) existentia erit necessaria, infinita, improducta (nam talis est essentia); — a. haec sunt divina tantum; e. — R. d. omnia pariter in maj. quoties agitur de existentia et essentia in statu metaphysico, c; in statu physico, n. — c. d. min.

Objic. 13° *Contra argumenta.* Duplici modo potest aliquid dici *actuale*: a) quia *actus* est, b) quia *actuatum* est; — a. in argumento ostenditur de secundo, et concluditur de primo; e. nulla probatio. — R. d. maj. et haec duo sunt ratione distincta, c; realiter distincta, sd. si agitur de actu formali, c; de actu ipso primae existentiae, n.

Objic. 14° Duplici modo potest aliquid esse in potentia: a) *objectiva*, i. e. mera possibilitas, non repugnantia; b) *subjectiva*, i. e. apta ut recipiat actum; — a. in argumento ostenditur de secundo, et concluditur de primo; e. — R. d. maj. et haec duo distinguuntur ratione, c; distinguuntur realiter, sd. si agitur de potentia ad formam, c; de ipsa potentia ad primam existentiam; n.

Objic. 15° Argumentum probat essentiam actualem et existentiam non posse *separari*; sed non probat eas non ita *distingui*, ut compositum habeatur ex potentia et actu existendi; e. — R. n. *assert.* (ostendit illam potentiam, ut sic, condistinctam ab actu existendi, esse potentiam mere objectivam, esse non ens physicum; e. ex ea non posse constare ens physicum).

CAPUT II.

DE ENTIS PROPRIETATIBUS TRANSCENDENTALIBUS.

Sub variis suis aspectibus jam consideravimus ipsam notionem transcendentalem *entis*. At nondum statim finis! Ad plenioram namque et intimiorem hujus notionis perspectionem, aliae nunc notae occurrunt quae de omni ente,

ut sic, praedicantur, nec proinde minus transcendentales : nec minus simplices in comprehensione, nec minus amplae in extensione, nec minus analogae in applicatione sunt, quam ipsam comperimus notam entis. Quae quum ita se habeant, ut non ipsa nota entis sint, de omni et solo ente tamen praedicandae sunt, ac jure suo *entis proprietates* dictae sunt. Atque hic, sicut in omni alia re, ex clariore notione proprietatum melius etiam essentia rei agnosceretur.

De his igitur duplex erit quaestio :

Quaestio 1. De entis proprietatibus in genere.

Quaestio 2. De entis proprietatibus in specie.

QUAESTIO 1.

De entis proprietatibus in genere.

Propositio 25.

Ens non habet proprietates reales, sed omnia quae enti attribuuntur tanquam proprietates ejus, addunt ipsi solum negationem aliquam, vel respectum rationis.

Stat. quaest. 1) *Proprietates entis, ut sic*, dicuntur ea quae cuique enti per se competunt, i. e. quatenus est ens; ideoque competunt omnibus entibus, non quia sunt in aliquo genere vel specie, sed quia sunt entia; quae proprietates erunt transcendentales sicut ipsum ens.

2) Tenet *Scotus* : ens habere reales positivas proprietates distinctas a se ex natura rei, quae tamen essentialiter entia non sint.

Dicunt *Thomistae* aliqui : ens habere reales proprietates, sed non realiter distinctas ab ipso, ita ut formaliter acceptae includant essentialiter ens.

Prob. 1^a pars (*non reales proprietates*). Ut aliqua sit vera et realis proprietas, requiritur : 1) ut proprietas sit aliqua res (secus est nihil), — 2) ut sit distincta realiter a subjecto (secus erit de ejus essentia), — 3) ut sit convertibilis cum subjecto (secus erit accidens mobile, non proprium), — 4) ut subjectum non sit de ejus intrinseca ratione; — *a.* talem proprietatem nullam habere potest ens, ut sic; *e.*

Prob. min. a) Si haec proprietas est aliqua res (secundum 1^m), est ens (contra 4^m), nec potest distingui ab ente (contra 2^m); — b) si est ens, quin sit ens ut sic, non erit convertibilis (contra 3^m); — c) si est ens, jam aut habet proprietates entis, et abitur in infinitum, aut est proprietas sui ipsius!

Prob. 2^a pars (*addunt aliquid, seu : non sunt nihil*). Simpliciter verum est, omne ens esse v. c. unum; *a.* ad hoc non est opus ut mens fingat aliqua entia rationis; *e.*

Ad min. Hoc esset verum, etiamsi mens nihil de illo cogitet; *e.*

Prob. 3^a pars (*negatio vel respectus*) 1° Proprietates, ut attributa, non sunt synonyma entis; debent igitur formaliter significare aliquid praeter ens;

a. non possunt formaliter significare aliquam entitatem superadditam enti, ab ipso distinctam e natura rei, neque entia rationis (strictiori sensu); *e.* aut privationem, aut aliquam habitudinem, vel denominationem extrinsecam.

Prob. 2° Per illa attributa explicatur positiva seu realis perfectio entis; *a.* simplicia (qualis est nota entis) non cognoscimus perfecte prout sunt in se; et propterea negationibus partim, et partim comparationibus ad alia utimur ut ea explicemus; *e.*

Ad maj. Eo tendunt ut perfectius a nobis cognoscatur et explicetur entis natura; secus frustra essent illa attributa.

Coroll. 1^m Aliud est : proprietas vera et realis; aliud : praedicatum quod concipitur ad modum realis proprietatis, quae jam non debet esse ex natura rei distincta a subjecto.

Coroll. 2^m Aliud est : distinctio in ens reale et ens rationis; aliud : distinctio rationis; nam potest esse nota aliqua realis, non tamen distincta realiter a subjecto, sed ratione.

Coroll. 3^m Saepe attributum formaliter significat aliud, v. c. negationem, et aliud intendit explicare, v. c. simplicitatem positivam per negationem compositionis.

Propositio 26.

Omnes proprietates entis reducuntur ad unum, verum, bonum.

Stat. quaest. *Proprietates* lato sensu, quales diximus haberi posse. — Cfr. *S. Thom.* de verit. q. 1, a. 1.

Prob. 1) De ente non potest praedicari nisi *modus ejus* :

}	absolutus — competens omni enti in se spectato,	
	positivus = ipsa essentia — — — — — = res	
	negativus = non divisum in se — — — — — = unum	
	relativus — competens enti spectato in ordine ad aliud ens,	
	negativus = non idem cum alio, divisum ab omni alio — = aliquid	
	positivus = conveniens ad aliud,	
conveniens ad cognitionem — — — — — = verum		
conveniens ad appetitum — — — — — = bonum		

2) neque alii modi transcendentales excogitari possunt entis, sed omnes aut erunt modi determinantes ad inferiora, aut in enumeratos supra recident;

3) neque ad aliud potest omne ens convenire, nisi ad id quod vicissim ad omne ens potest aliquomodo convenire; scilicet ad solam animam (spiritum) per duas facultates : intellectum et voluntatem;

Atqui 1) *res*, utpote ipsam essentiam exprimens absolute, synonymon entis potius est quam qualitas ejus, unde et substantive imponitur nomen;

2) *unum* est indivisum in se, sed subauditur : divisum ab omni alio, i. e. *aliquid*; ergo unum et aliquid sunt idem, vel saltem non magis differunt formaliter quam ut continens et contentum; *e.*

QUAESTIO 2.

De entis proprietatibus in specie.

Explicatum ergo est quaenam et quo sensu entis proprietates transcendentales dici possint; atque illae ad tres tantum reducendae esse apparuerunt. De his igitur singulis aliqua specialiter inquirenda manent. Unde :

Articulus 1. De uno.

Articulus 2. De vero.

Articulus 3. De bono.

ARTICULUS 1.

De uno.

Propositio 27.

Unitas transcendentalis significat entitatem rei, connotando negationem divisionis in ipso ente.

Stat. quaest. Unitas lato sensu, i. e. sive realis, sive fictitia, sive artificialis, sive compositionis, etc.

Prob. 1^a pars (entitatem rei). Unum, teste sensu communi, aliter intelligi nequit nisi ut ens quod est non plura entia; *e.* unitas intelligenda est entitas rei quae non habeat entitates plures.

Prob. 2^a pars (connotat negationem aliquam). Addit certe aliquid; *a.* hoc non est merum figmentum mentis, neque est relatio ad aliud, neque aliquid positivum; *e.*

Ad min. per partes. 1) Ens habet unitatem etiam independentem a cognitione mentis. — 2) Unitas est proprietas absoluta entis, quae ei conveniret etiamsi unicum esset ens et nulla relatio possibilis. — 3) Posset saltem per praecisionem mentis considerari tum ens, tum additum; *a.* etiam sic ens maneret unum; *e.*

Prob. 3^a pars (negationem divisionis). Per divisionem formaliter concipimus ens unum fieri multa; *e.* nulla alia ratione melius concipimus ens esse formaliter unum quam per negationem divisionis in ipso.

Schol. 1^m Quaeritur *utrum haec sola negatio addatur, an insuper negatio identitatis cum alio, vel unionis cum alio.* — R. *a) alii* : Requiritur et hanc secundam, quia secus posset simul non esse hoc unum sed aliud. — *b) alii* : Non requiritur, quia sufficere priorem ita ut ens sit unum ex multis (etiamsi non sint alia a quibus distinguatur, adhuc esset unum). — *c) nos* : Haec altera negatio est potius relativa entis proprietas, quae ex unitate consequitur quidem, non autem formaliter exprimitur per *unum*, sed potius per *aliquid*.

Schol. 2^m Utrum haec negatio sit *mere negatio*, an *potius privatio*. — R. *a)* Privatio est negatio attributi de subjecto apto ab illud attributum; *a.* non

omne ens est aptum, capax, divisionis in se, v. c. simplex; *e.* haec negatio non est simpliciter privatio divisionis. — *b)* Mera negatio non praesupponit necessario subjectum de quo negetur; *a.* unum necessario praesupponit ens, imo est idem cum eo; *e.* haec negatio dicenda est *non mere* negatio, sed ad modum privationis, praesupponendo subjectum, licet abstrahendo ab ejus aptitudine.

Schol. 3^m Uni opponitur *multitudo et numerus*. — *a)* Multitudo est complexus entium similium, et dicitur : entia separata, — ita distincta re, ut unum non sit aliud, — ita non distincta ratione, ut uno conceptu omnia repraesententur. — *b)* Numerus a multitudine non differt nisi quod numerus concipitur sub unitate, i. e. quatenus est collectio unitatum; — quod multitudo concipitur ut numerabilis in distinctione unitatum; — quare multitudo est fundamentum numeri.

Schol. 4^m Eadem res potest esse sub uno respectu una, et simul sub alio multa, v. c. res est quoad essentiam una, quoad partes multa.

Schol. 5^m Unitas simplicitatis est, ubi ens nec divisum nec divisibile; unitas compositionis, ubi ens est non divisum licet divisibile; quarum alterutra unitas competit cuicumque enti.

Propositio 28.

Omne ens quod existit vel existere potest, habet unitatem individuationis ex eadem entitate qua constituitur in specie.

Notiones. Omnis *unitas* est :

realis — — — a parte rei.

mathematica : prout est elementum numeri, pars quantitatis.

transcendentalis : prout omnibus rebus convenit.

individualis = indivisibilitas realitatis singularis in plures tales qualis ipsa est, v. c. Pauli in plures Paulos.

formalis = indivisibilitas essentiae quae una resultat ex pluribus notis constitutivis, v. c. humanitas, ex animalitate et rationalitate, quo sensu singulae essentiae sunt unae indivisibiles. Cfr. prop. 14.

logica — — — a parte rationis, non rei, nisi fundamentaliter : scilicet universalia uno conceptu repraesentabilia.

Stat. quaest. 1) Nos quando percipimus individua, percipimus notas individuantes, i. e. quae resultant ex eorum individuatione, eamque nobis manifestant, sed non eam constituunt seu causant intrinsece; — in hac propositione quaeritur ulterius quid objective illam individuationem constituat, seu sit ejus principium intrinsecum.

2) Respondent Aristoteles et S. Thomas, principium individuationis esse materiam signatam, i. e. quantitate affectam; unde res aliqua sit individua non quia hanc formam habet, sed quia illam habet in hac materia, vel in

materia quae hac quantitate, extensione, situ partium afficitur; unde, ubi nulla materia, ibi nulla speciei individuatio, sed quot individua tot species, v. c. angelorum. Cfr. *S. Thom.* op. 8, q. 108. — op. 25 de princ. indiv. — op. 26, de ente et ess. 2, 3.

3) Respondent Scotus et alii: Non materia sola, etiam signata; sed essentia tota (tum materia tum forma), ipso facto quod constituitur integra, jam est individua; — nec distinguuntur essentia specifica et hoc individuum, nisi ratione. — Cfr. *Suar.* met. d. 5.

Prob. 1^a pars (*habet... individuationis*) 1° Repugnat existere universalialia a parte rei. Cfr. logic.

Prob. 2° Realitas existens divisa in pluribus talibus qualis ipsa est, esset simul una, et non una sed plures; *a.* hoc est absurdum; *e.*

Ad min. Illa plura aut distinguerentur intrinsece, aut non; *a.* si primum: non sunt unum; si secundum: non sunt plura; *e.*

Prob. 2^a pars (*ex eadem entitate*). Eadem entitate constituuntur intrinsece, ea quae a parte rei nullo modo sunt distincta; *a.* natura specifica alicujus individui, ejusque individualitas nullo modo distinguuntur a parte rei; *e.*

Prob. min. 1) Si distinguuntur, ista natura specifica aut est universalis contrahenda per individuationem, aut non; *a.* si primum: existit natura universalis a parte rei, quod absurdum; si secundum: jam est individua, neque ulterior requiritur individuatio; *e.*

2) Item, ista entitas individuationis, materia signata, aut est aliquid individuum per se, aut individuum per aliquam individuationem sibi superadditam; — *a.* si primum, jam non repugnat aliquid esse individuum sine addita individuatione, et poterit a pari ipsa essentia specifica...; — si secundum, recurrit argumentum circa istam superadditam, et abitur in infinitum; *e.*

Objic. 1° Realitas individui, v. c. Petri, addit aliquid naturae communi hominis: Petreitatem. — *R. d.* naturae communi praecisive et inadaequate conceptae, *c.*; naturae conceptae adaequate prout existit, *n.*

Objic. 2° Homo non est hic homo per suam essentiam humanam. — *R. d.* per inadaequate conceptam, *c.*; per adaequate conceptam prout existit, *n.*

Objic. 3° Ergo Petreitas, Joanneitas... sunt de essentia humanitatis!? — *R. d.* de essentia inadaequate apprehensa, *n.*; de essentia hujus et hujus humanitatis adaequate apprehensae prout existit, *c.*

Objic. 4° Ergo Petrus et Joannes differunt essentia?! — *R. d.* essentia specifica abstracte apprehensa, *n.*; prout existit objective, *c.*

Objic. 5° Petrus constituitur homo re communi Paulo, et ab eo differt solum ut individuum. — *R. d.* re communi realiter, *n.*; communi logice, i. e. essentia uno conceptu praecisivo repraesentabili, *c.*

Objic. 6° Intrinseca entitas essentiae non includit notam individuationis. — *R. d.* entitas essentiae adaequate concepta prout est, *n.*; praecisive concepta, *c.*

Objic. 7° Si principium individuationis non est quid extra essentiam com-

munem, est nihil. — *R. d.* est nihil realiter ab ea distinctum, *c.*; est nihil simpliciter, *n.* (essentia ipso facto quod est, certo aliquo modo est).

Objic. 8° *Per existentiam* fit essentia individua; *e.* hoc erit principium individuationis. — *R. d. ant.* existentia necessario praesupponit (metaphysice) individuationem, *c.*; est principium cur necessario fiat individuatio et sine quo non fieret, *n.* (optime concipitur aliqua res individua non existens sed possibilis).

Objic. 9° Ergo nullus datur conceptus univocus, sed semper analogus?! — *prob.* Conceptus v. c. hominis, competit Petro et Paulo; *a.* si homo Petrus, prout existit, essentialiter differt ab homine Paulo, jam non eadem ratione conceptus hominis illis competit; *e.* — *R. n. assert.* — *ad prob. c. maj.* — *d. min.* si essentialiter differt per aliquid intrinsecum notioni praecisivae hominis, *c.*; si... per aliquid extrinsecum huic notioni additum, *sd.* conceptus praecisivus hominis non eadem ratione competit, *n.*; conceptus adaequatus hominis qui est Petrus, et qui est Paulus, *c.*

Objic. 10° *Materia* est per se non multiplicabilis, et est ratio cur essentia multiplicari in individuis possit (sicut sigillum in cera); *e.* ipsa est principium individuationis. — *R. tr. ant. et retorq.* idem dici potest de forma essentiali: sicut eadem forma potest esse in variis materiis, ita eadem materia subesse potest variis formis; — et sicut ob materiam aliam et aliam est aliud individuum ejusdem speciei, ita ob formam aliam et aliam fit eadem materia aliud et aliud individuum; v. c. transit herba in ovem, ovis in hominem, homo in tigrim, tigris in morticinum putrescens.

Objic. 11° Quamdiu essentiae concipiuntur ut abstractae a materia, tamdiu concipiuntur ut multiplicabiles (universales). — *R. n.* Vel *d. i. e.* imaginari non potest individuum abstractum a materia, *c.*; intelligi non potest, *n.*

Coroll. 1^m Ex dictis sequitur: 1) differentiam individualement esse accidentalem essentiae abstracte conceptae;

2) sed esse essentialem essentiae concretae;

3) essentiam concretam, quatenus inest in variis individuis, esse analogam analogiae inaequalitatis.

4) essentiam abstracte conceptam esse univocam, etiam quatenus de individuis praedicatur;

5) in hoc differre essentias a notis transcendentalibus (entis, unius, veri, boni) quod istae non solum in concreto sunt analogae, sed etiam in conceptu praecisivo (confusivo nempe, non abstractivo: cfr. supra), et quidem non solum quatenus de individuis praedicantur, sed etiam quatenus de conceptibus simplicissimis, v. c. de substantia ut sic, de accidente ut sic, de finito ut sic, de infinito ut sic.

Coroll. 2^m Ergo ab eodem res habet quod sit ens, et quod sit una.